

lőnböző lehetetlen találmány, legtöbbször az örökmozgó előállítására révén óhajt gondtal és nehézséggel zsufolt sorsán változtatni. Ezért kerülnek ki rendszerint a mechanika bonyolult törvényszerűségeiről tájékozatlan félműveltek, hiányos felkészültségű technikusok, általában gépi szerkezetekkel némi kapcsolatban álló üzemi alkalmazottak, sőt igen gyakran minden mechanikai vonatkozás nélküli kiskereskedők, ügynökök, tisztviselők és kézművesek soraiból ezek az elesett és sajnálatraméltó fantasz-ták.

A gazdasági kiszolgáltatottság és az emberi leértékeltség állapotában, átfogó ismeretek nélkül mindezek lelkében az egyéni felülkerekedés és a hirtelen meggazdagodás káprázata kísért. Találmányaik révén hatalmas vagyondokról ábrándoznak s képzeletükben már is előlegezik önmaguknak a nagyuriség ábrándképeit, szembeszegezve ezeket a képeket a mindennapi élet ezer bajával. Természetesen a kiugrás vágya s a kompenzáció ösztöne elnyomja bennük a józan ítélőképességet s az értelem minden készsége nélkül mintegy eszelősen furnak-faragnak rejtett zugaik, dohos kamráik homályán. Hiányos műszaki tudásuk következtében már eleve képtelen ötletek nyomán indulnak el s a legtöbbször nem is sejtik, hogy olyan megoldásokra törnek, amik kívül esnek a lehetséges határain. A perpetuum mobile mániákusai előtt pl. egyenesen felfoghatatlan, hogy miért ne lehessen valami gépszerkezetbe rejtett energiát utánpótlás nélkül mindörökké konzerválni. Persze a gyakorlati kísérletek szakadatlanul rácsafolnak e vakmerő reményekre. A szorgos és nyugtalan kinlódás és pepecselés azonban folyik tovább éveikig, évtizedekig, sokszor egy egész ember-életen át, a kísérleti modellek előállításába ölte sokszor egész vagyonszármányát, nem egyszer súlyos anyagi helyzet alá állítva az amugyis szűkös anyagi viszonyok között élő kísérletezőket. Közben az örökmozgó megoldását célzó próbálkozások sohasem vezetnek semmire, még apró részlet-eredményekre sem, mert a nagy mű lázában égő furor képtelen fontosságot tulajdonítani a kísérletezés közben esetleg felmerülő újszerű jelenségek tanulmányozásának. Az ál-feltalálók mindenütt észlelhető elszaporodása így a legkevésbé sem írható gépies napjaink rovására. Az örökmozgóhoz hasonló találmányok megoldását hajszoló megszállottak korántsem a napok fejlett géptechnikájából merítenek ösztönzést, hanem éppen ezzel a színvonallal éles ellentétben álló sivar társadalmi helyzetük elől sóvárogják a menekülést. (Lázár József)

A POLITIKAI MENEKÜLTEK KÉRDÉSE. Az újabb események ismét igen aktuálissá tették a politikai menekültek elhelyezkedésének kérdését. Az ezen a téren tapasztalható rendszertelenség, ami sokszor teljesen lehetetlenné teszi a megoldásokat, indította Myron C. Taylort a Politikai Menekültek Kormányközi Bizottságának alelnökét (Intergovernmental Committee on Political Refugees), hogy New-Yorkban október 3-án a külügyi kapcsolatok tanácsának egyik ülésén leszögezze álláspontját.

Szükségszerű, hogy ebben a kérdésben végre teljes megoldást találjunk — állapította meg Myron C. Taylor — s módot adjunk a politikai menekülteknek, hogy új hazát találjanak. A mai helyzet zavarának orát Taylor egyrészt abban látja, hogy a menekülteknek az esetek nagyrésztében nem volt elegendő idejük annak komoly megfontolására, hogy mely országok jelenthetnek számukra gazdaságilag is megfelelő területet. Másrészt az érdekelt befogadó államoknak nem volt módjukban kiválasztani a politikai menekültek közül azokat, akikre ugyancsak gazdasági okokból szükségük volt s így szigorú intézkedésekkel zárták el határai-

kat a kiválogatatlan menekültek beözönlése előtt. „Ha az érdekelt államoknak módjukban lett volna egy többé-kevésbé szigorú válogatást végrehajtani s a menekülteknek csak valamely minimális tőkájük lett volna, a befogadó államok nem minden haszon nélkül fogadták volna be a menekültek jóval nagyobb százalékát a jelenleginél.“

Alapjaiban a politikai menekültek kérdése elhelyezkedési kérdés. A sokezer menekült azonban lehetetlenné teszi az egyénekenkénti elhelyezés alkalmazását s intézményes megoldást igényel. Mindenesetre megállapítható a kevésbé fejlett országok szükséglete szerint a menekülteknek néhány olyan kategóriája, melyek egyik vagy másik ilyen állam szükségletei szerint szervesen és hasznosan illeszkedhetnek be annak gazdasági és társadalmi életébe. Másrészt megállapítható ezeknek a kivándorolni kényszerülteknek kora és foglalkozása. Az ilyenformán rendszeresen feldolgozott adatokat intézmények és magánosok rendelkezésére kell bocsátani, hogy a megfelelőket kiválaszthassák. Remélhető, hogy ilyenformán a szükségletekhez alkalmazkodnék az akaratuk ellenére kivándoroltak foglalkozásbeli megoszlása s különösen a fiatalabbak választanak olyan működési területeket, ahol kedvezőbbek az elhelyezkedési lehetőségek.

Rendes viszonyok között az olyan menekültek száma, akik jótékonyági intézményekre szorulnak elenyésző. A németországi menekültek összvagyonát 10-25 milliárd márkára becsülik. S ennek a felbecsült összvagyonnak kisebbik része is bőven elegendő lenne 500.000 politikai menekült elhelyezésére, ha rendelkezésre állna.

„Az e tekintetben fennálló nehézségek ellenére — fejezte be Myron C. Taylor — elképzelhető, hogy lehet úgy a német, mint a menekülteket befogadó államok kormányai számára elfogadható megoldást találni oly módon, hogy a menekültek vagyonának egyrésztét legalább, új otthonuk megteremtésére rendelkezésre bocsássák.“ (Márk Viktor)

A NEGYVEN ÉVES OROSZ MŰVÉSZ-SZINHÁZ. 1898-ban Konstantin *Stanislavski* és Vladimir *Nemirovics-Dancsenko* vezetésével kis társulat alakult Moszkvában azzal a céllal, hogy „mindenki számára hozzáférhető színházat“ adjon. Aránylag rövid idő alatt sikerült ennek a megmozdulásnak úgy az orosz, mint a nyugati színházi világban előkelő nevet vívni ki. Céljául tűzte, hogy a nagy tömegekkel megismerteti a legjobb jelenkori és klasszikus színpadi irodalmat. Megalakulásakor a régi színházi iskolát egyébként is súlyosan bírálták irodalmi és művészi körökben, Oroszországban és Nyugateurópában is. Nemirovics-Dancsenko a színház megalakítása idejében már ismert drámai szerző volt és nyolc éve tanított rendezést a moszkvai Filharmóniai iskolában, Stanislavski műkedvelő színész és kezdő rendező, aki kis kísérleti színpadon keresi egy átfogóbb és általánosabb megjelenítési forma lehetőségeit. Stanislavski kezdettől fogva ujitó és kereső. A nemes és hősiesség művészetnek szentelt színházról álmódott. Nemirovics-Dancsenko pedig nemcsak színházi ember, hanem realista is, aki jóval kevesebbet gondol a színházzal, mint látványossággal, inkább az emberi lélek életszerű kifejezése foglalkoztatja s főcéljának tekinti minél jobban lefordítani a színpad formanyelvére az eszmét és a gondolatot. A kritika az idők során szívesen is hangoztatta, hogy Stanislavski a képzelőerő s Nemirovics-Dancsenko a gondolat. E két jellem, művészi felfogás és törekvés eredménye az a színház, mely valóban a művészi igazság kifejezését célozza.

A két vezető a színház kialakítása tekintetében könnyen megegyezésre jutott abban, hogy a reform során ki kell térniük a műsoron kívül